

## การพักการลงโทษในกระบวนการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์

นพฤทธิ บุญชุ่ม<sup>1</sup> และ ศิพร โกวิท<sup>2</sup>

วันได้รับบทความ: 3 เมษายน 2566 วันแก้ไข: 17 พฤษภาคม 2566 วันยอมรับเผยแพร่: 29 พฤษภาคม 2566

### บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมาก โดยมีปริมาณผู้ต้องขังเกินความจุที่เรือนจำแต่ละแห่งรองรับได้ เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการ และการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง สาเหตุหนึ่งอันเนื่องมาจากมาจากการใช้กฎหมายอาญามากเกินความจำเป็น การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดี ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยมีแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งคือ การพักการลงโทษ ซึ่งเป็นการปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดออกมาอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษ ภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติและการลดวันต้องโทษ ซึ่งเป็นการลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่นักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดีในระหว่างต้องโทษในเรือนจำ ดังนั้นบทความนี้เป็นการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของการพักการลงโทษในประเทศไทย หลักเกณฑ์และขั้นตอนการพักการลงโทษ และผลกระทบที่เกิดจากการพักการลงโทษ และเพื่อศึกษาถึงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษ รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการพักการลงโทษ เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

**คำสำคัญ:** ผู้ต้องขัง การพักการลงโทษ กรมราชทัณฑ์

<sup>1</sup> เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

<sup>2</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ



## The Parole in the Thai Rehabilitation Process by the Department of Corrections

Nopparit Boonchum<sup>1</sup> & Siporn Kowit<sup>2</sup>

*Received: April 3, 2023 Revised: May 17, 2023 Accepted: May 29, 2023*

### Abstract

Thailand has a large number of inmates in prisons and the number of inmates exceeds the capacity of each prison, resulting in a problem of overcrowding inmates in prisons. This affects the welfare provision and rehabilitation of the inmates. The problem of overcrowding in prisons is primarily caused by excessive use of the criminal law, including overuse of criminal measures, imprisonment and detention of drug offenders in the trial process. Such problems are therefore important problems that need to be resolved urgently. Parole is one of several measures used to solve this problem. This is the release of prisoners outside the prison before the end of their sentences, under the conditions of probation and reduction of prison days. This is to reduce the length of imprisonment for convicted prisoners who perform well during their time in prison. Therefore, this article analyzes the history of parole in Thailand, criteria, and procedures for suspension of punishment and the consequences arising from suspension of punishment. Also, it is intended to examine the rules and regulations related to parole, as well as the impact arising from suspension to further develop the operational process of the Department of Corrections.

**Keywords:** Prisoners, Parole, Department of Corrections

---

<sup>1</sup> Correctional Officer (Corresponding author)

<sup>2</sup> Assistant Professor, Faculty of Law, Royal Police Cadet Academy

## บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นจำนวนมาก โดยมีเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวน 143 แห่ง แบ่งออกเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ เรือนจำกลาง 33 แห่ง เรือนจำพิเศษ 4 แห่ง ทัณฑสถาน 24 แห่ง สถานกักกัน 1 แห่ง สถานกักขัง 5 แห่ง และการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ เรือนจำจังหวัด 50 แห่ง เรือนจำอำเภอ 26 แห่ง มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทั้งหมด 378,159 ราย เป็นชาย 330,258 ราย หญิง 47,901 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2563) ซึ่งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำของต่างประเทศแล้วพบว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมากเป็นอันดับ 6 ของโลก อันดับ 3 ของเอเชีย และ อันดับ 1 ของอาเซียน มีปริมาณผู้ต้องขังเกินความจุที่เรือนจำแต่ละแห่งรองรับได้ เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการ และการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำมีสาเหตุมาจากการใช้กฎหมายอาญามากเกินความจำเป็น การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดี ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหามีหลายวิธี เช่น การปรับปรุงการใช้กฎหมายอาญาให้เหมาะสม การใช้มาตรการทางเลือกแทนการจำคุก การใช้กัโหลเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้ต้องขัง การใช้มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดียาเสพติด ตลอดจนการพักการลงโทษ ซึ่งเป็นการปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดออกมาอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษ ภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติและการลดวันต้องโทษ ซึ่งเป็นการลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่ นักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดีในระหว่างต้องโทษในเรือนจำ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกต้องเป็นนักโทษชั้นดีขึ้นไปเท่านั้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2563)

เมื่อจำเลยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษานั้น การบังคับโทษแก่จำเลยจะกระทำโดยการให้จำเลยอยู่ใน การควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์ และจำเลยอยู่ในสถานะของนักโทษโดยปกติแล้วนักโทษดังกล่าวจะต้องรับโทษให้ครบตามจำนวนที่ศาลพิพากษา แต่อย่างไรก็ตามระยะเวลาของโทษที่ศาลกำหนดไว้อาจได้รับการลดหย่อน โดยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ได้ซึ่งการพักการลงโทษก็เป็นส่วนหนึ่งในมาตรการลดหย่อนโทษ อันเป็นผลให้จำเลยไม่ต้องรับโทษจนครบจำนวนตามที่ศาลกำหนด แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ นักโทษที่ได้รับการพักการลงโทษ จะได้รับโอกาสในการออกจากเรือนจำไปใช้ชีวิตในสังคม โดยอยู่ภายใต้การ สอดส่องดูแลของเจ้าพนักงานพักการลงโทษหรือพนักงานคุมประพฤติจนครบกำหนดระยะเวลาของโทษที่ เหลืออยู่ การพักการลงโทษจึงเป็นการให้โอกาสนักโทษในการได้รับอิสระและกลับสู่สังคมภายนอกเร็วกว่า ระยะเวลาที่ศาลกำหนด และเป็นสิ่งจูงใจให้นักโทษในเรือนจำประพฤติปฏิบัติตัวดี เพื่อจะได้รับการพิจารณา อนุมัติให้พักการลงโทษแก่ตนเองได้ นอกจากนี้ การมีนักโทษในเรือนจำอาจเกิดปัญหาในการบริหารจัดการและ การควบคุมดูแลนักโทษของเจ้าหน้าที่เรือนจำทำให้เกิดปัญหานักโทษล้นห้องขัง เกิดสภาพปัญหาความแออัด และการดูแลยากลำบาก ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดที่จะให้มีการพักการลงโทษก่อนครบกำหนดเวลาที่ต้องโทษ เพื่อ

เป็นการช่วยระบายนักโทษบางส่วนที่มีความประพฤติดีให้สามารถออกไปจากเรือนจำเร็วกว่าระยะเวลาที่  
ต้องโทษ เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำได้อีกทางหนึ่ง

การพักการลงโทษแก่นักโทษรายใดนั้นเรือนจำหรือทัณฑสถานแต่ละแห่งจะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการ  
สำรวจและคัดเลือกนักโทษที่สมควรได้รับการพิจารณาให้พักการลงโทษ แล้วตรวจสอบประวัติความประพฤติ  
รายละเอียดต่าง ๆ ของนักโทษและความเห็นชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจแห่งท้องที่ที่นักโทษ  
นั้นจะออกไปอยู่เมื่อได้รับอนุมัติให้พักการลงโทษ เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของนักโทษนั้นแล้วจะมี  
คณะกรรมการของแต่ละเรือนจำหรือทัณฑสถานพิจารณา จากนั้นจะเสนอรายชื่อนักโทษที่คณะกรรมการเห็น  
ว่าสมควรได้รับการพักการลงโทษพร้อมทั้งเอกสารต่าง ๆ ให้กรมราชทัณฑ์นำเสนอคณะกรรมการพักการ  
ลงโทษเพื่อพิจารณานุมัติต่อไป โดยหลังจากได้รับการอนุมัติให้พักการลงโทษแล้ว นักโทษซึ่งต้องขังดังกล่าว  
จะถูกปลดปล่อยให้กลับเข้าสู่สังคมได้โดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤติตามที่กฎหมายกำหนด การพักการลงโทษ  
จึงเป็นวิธีในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดและเป็นวิธีที่ใช้ในการป้องกันสังคมได้ด้วย กล่าวคือ การพัก  
การลงโทษจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกจำคุกมาชั่วระยะเวลาหนึ่งสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม  
ภายนอกได้ดีขึ้นเพราะแม้จะถูกปล่อยตัวออกมาแล้วก็ยังถูกคุมความประพฤติอยู่ ยังไม่ได้รับอิสระอย่างแท้จริง  
แต่ยังสามารถดำเนินชีวิตโดยปกติในสังคมภายนอกภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐหรือเจ้าพนักงาน  
คุมประพฤติ เพราะผู้ต้องขังได้รับการปลดปล่อยในช่วงแรกจะประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคม เมื่อ  
ผู้ต้องขังเคยชินต่อการปฏิบัติตนในสังคม ทั้งยังมีการสอดส่องดูแลจากเจ้าพนักงานก็จะทำบุคคลนั้นไม่กล้ากระทำ  
ความผิดอีก อันเป็นการป้องกันสังคมไปด้วย เพราะถ้าหากผู้พักการลงโทษกระทำความผิดเงื่อนไขการพักการลงโทษก็  
จะถูกนำตัวกลับเข้าสู่เรือนจำหรือทัณฑสถานเพื่อรับโทษต่อไป

อีกทั้งคมชดลิก (ม.ป.ป.) ได้รายงานว่ กรมราชทัณฑ์ได้รับเสียงสะท้อนในมุกกลับเกี่ยวกับการ “พัก  
โทษ” ว่ทำให้คนไม่หวาดกลัวต่อโทษจำคุก และที่สำคัญในคดีอาญาทั่วไปยังมีผิดซ้ำ อาชญากรโดยสันดาน  
ปะปนอยู่ มาตราการพัฒนาพฤตินิสัยทั่วไปอาจใช้ไม่ได้กับบุคคลที่กระทำผิดจนติดนิสัย อาทิ คดีฆ่าข่มขืนและ  
คดีรับจ้างฆ่าในลักษณะของมือปืนรับจ้าง โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องขังถูกลงโทษตั้งแต่อายุ 20 ปีเศษ แม้จะเป็นผู้  
ต้องโทษประหาร แต่อยู่ในเรือนจำจริงเฉลี่ยประมาณ 10-19 ปี ก็พ้นโทษ ซึ่งสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ โดยมี  
สถิติการพักการลงโทษของกรมราชทัณฑ์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2556 - พ.ศ.2564 ตามตารางที่ 1

**ตารางที่ 1. แสดงสถิติการพักการลงโทษของกรมราชทัณฑ์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2556 - พ.ศ.2564**

ปีงบประมาณ	จำนวนผู้ได้รับการพักการลงโทษ (ราย)
2556	7,029
2557	16,405
2558	12,296
2559	11,037
2560	2,591
2561	4,501
2562	7,592
2563	15,440
2564	7

ที่มา: กรมราชทัณฑ์ (2563)

ดังนั้นบทความวิชาการฉบับนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการพักการลงโทษในประเทศไทย หลักเกณฑ์และขั้นตอนการพักการลงโทษ และผลกระทบที่เกิดจากการพักการลงโทษ ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษ รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากการพักการลงโทษ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการดำเนินงานพักการลงโทษของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

**ความเป็นมาของการพักการลงโทษในประเทศไทย**

การพักการลงโทษเริ่มปรากฏในประเทศไทยครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.2479 โดยในช่วงก่อนหน้านั้นได้ปรากฏว่าเคยมีการปล่อยผู้ต้องขังออกจากเรือนจำโดยไม่มีเงื่อนไขอยู่เหมือนกัน ในสมัย พ.ศ.2473 สมเด็จพระยาตำราญราชานุภาพ ได้มีหนังสือถึงกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม มีสาระสำคัญอันเป็นที่มาของการพักการลงโทษในช่วงต่อ ๆ มา ดังนี้ (เนติพันธ์ บุญมา, 2554)

1. นักโทษที่จะต้องโทษประหารชีวิต ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ให้ลดลงเป็นเพียงขังคุกจนตลอดชีวิต
2. นักโทษที่กำลังชำระด้วยความถึงแก่ชีวิต ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถ้าได้ความเป็นสัตย์ ให้ลงโทษอย่างที่สุดเพียงจำคุกตลอดชีวิต
3. นักโทษชราที่มีอายุล่วง 60 ปี ไปแล้ว ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ทั้งนักโทษซึ่งพิการและทนทุกขเวทนาด้วยโรคที่จะรักษาไม่หายนั้นให้พ้นโทษและปล่อยไป

ซึ่งจากข้อ 3 ทำให้เห็นถึงแนวความคิดจากพระราชหัตถเลขาเห็นว่า เป็นการคัดเลือกประเภทเฉพาะลักษณะของนักโทษบางประเภทที่จะถูกปลดปล่อยออกจากการต้องขังเป็นการพระราชทานอภัยโทษด้วยการให้ปลดปล่อยนักโทษออกไปโดยปราศจากเงื่อนไข ถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดแนวความคิดในประเทศไทยส่วนหนึ่งที่จะนำมาพัฒนาไปสู่การพักการลงโทษในเวลาต่อมา

แนวคิดเรื่องการพักการลงโทษได้มีการพัฒนาอย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีการปรับปรุงงานราชทัณฑ์ จึงได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อกลับมาก็ได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 โดยมีแนวความคิดให้มีการนำเอาหลักเกณฑ์เรื่องการพักการลงโทษเข้ามาใช้ในระบราชทัณฑ์ของประเทศไทยด้วย ซึ่งในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 มีได้จำกัดว่านักโทษผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษจะต้องเป็นนักโทษประเภทใด หากนักโทษผู้นั้นมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2479 แล้วก็จะได้รับการพิจารณาให้พักการลงโทษ

การพิจารณาให้มีการพักการลงโทษแก่นักโทษคนใดหรือไม่นั้น มีการพิจารณาโดยดูจากบุคคลเป็นราย ๆ ไป มิใช่เป็นการพิจารณาให้โดยอัตโนมัติเหมือนกับการลดวันต้องโทษ กล่าวคือผู้ต้องขังจะอยู่ในขังที่ได้รับการพิจารณาเพื่อพักการลงโทษนี้ จะได้รับการพิจารณาหรือไม่ก็ได้ และถ้าหากว่าได้รับการพิจารณาแล้ว อาจจะได้รับพักการลงโทษหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้สุดแล้วแต่คณะกรรมการที่จะใช้ดุลยพินิจว่าผู้ผู้นั้นมีความเหมาะสมที่จะได้รับอิสระให้ออกไปอยู่สังคมภายนอกได้เพียงใด ในอีกสาเหตุหนึ่งที่ต้องมีการนำแนวความคิดในเรื่องการพักการลงโทษมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายนั้นก็เนื่องจากปัญหาของการที่มีนักโทษเป็นจำนวนมากเกินกว่าการบริหารและการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่เรือนจำ ทำให้เกิดสภาพนักโทษล้นห้องขัง เกิดความแออัดยัดเยียดดูแลลำบาก การพักการลงโทษจึงมีส่วนช่วยระบายนักโทษบางส่วนที่มีความประพฤติเหมาะสมให้สามารถออกไปจากเรือนจำเร็วขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

### วัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ

อริยพร โพธิ์ใส (2560) อธิบายวัตถุประสงค์ของการพักการลงโทษ ดังนี้

1. ด้านของรัฐ เป็นการระบายนักโทษออกจากเรือนจำ เนื่องจากเรือนจำมีความแออัดเกินไป ทั้งยังเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูนักโทษด้วย
2. ด้านของตัวนักโทษ เพื่อให้ผู้ต้องขังนั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้โดยง่าย โดยอยู่ภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของเจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดี เนื่องจากผู้ต้องขังที่ถูกจำคุกในเรือนจำเป็นเวลานาน เมื่อได้รับการปลดปล่อยมักจะปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้เท่าที่ควร จึงพบว่าผู้นั้นมักจะกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น การพักการลงโทษจะช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น การพักการลงโทษจึงเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างวิถีชีวิตที่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวดในเรือนจำกับชีวิตอิสระในชุมชน
3. ด้านสังคม ถือเป็นการป้องกันสังคมเนื่องจากการพักการลงโทษ เป็นวิธีการที่มีการติดตามดูแล สอดส่องควบคุมพฤติกรรมของนักโทษในช่วงเวลาที่ออกไปสู่สังคม การคุมประพฤติผู้ต้องขังในช่วงนี้จะมีเจ้าพนักงานสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด ผู้ต้องขังจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมประพฤติและหากกระทำความผิดเงื่อนไข จะถูกนำตัวกลับเข้ารับโทษจำคุกในเรือนจำต่อไป

### กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพักการลงโทษในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพักโทษในประเทศไทยได้บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในมาตรา 52 นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดทน ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ในวรรค 7 ได้กำหนดให้มีพักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของ กำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษ จำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลา ที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลาการพัก การลงโทษ ถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกให้นำมารวมกับระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วย โดยในการพักการลงโทษ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

### หลักเกณฑ์การพักการลงโทษในประเทศไทย

กฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 (2563) กำหนดการพักการลงโทษไว้ ดังนี้

ข้อ 41 นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างไรจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา อาจได้รับการพักการลงโทษ

ข้อ 42 นักโทษเด็ดขาดซึ่งจะได้รับพิจารณาการพักการลงโทษกรณีปกติ จะต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษจำคุกเป็นครั้งแรก เว้นแต่โทษจำคุกในครั้งก่อนนั้นเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายล้างมลทิน ไม่ถือเป็นการต้องโทษจำคุกครั้งแรก

ข้อ 43 ในกรณีปกติ นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษ ดังต่อไปนี้

- (1) ชั้นเยี่ยม ไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- (2) ชั้นดีมาก ไม่เกินหนึ่งในสี่ของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- (3) ชั้นดี ไม่เกินหนึ่งในห้าของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด

ข้อ 44 การพิจารณาการพักการลงโทษให้กับนักโทษเด็ดขาด ให้นำเหตุปัจจัยดังต่อไปนี้ มาพิจารณาด้วย

- (1) พฤติการณ์แห่งคดีที่ได้กระทำและการทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้ว
- (2) ระยะเวลาการคุมประพฤติ
- (3) ความน่าเชื่อถือและความเหมาะสมของผู้อุปการะในการควบคุมดูแลนักโทษเด็ดขาดให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขจนกว่าจะพ้นโทษ

- (4) ผลกระทบด้านความปลอดภัยของสังคม
- (5) มีพฤติการณ์ในระหว่างถูกคุมขังจนน่าเชื่อว่าได้กลับตนเป็นคนดี
- (6) ผ่านการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัย

ข้อ 52 กรณีที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการพักการลงโทษและปล่อยตัวไปฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในหมวด 9 เงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษ ต้องปฏิบัติให้พนักงานคุมประพฤติรายงานให้อธิบดีทราบโดยเร็ว เพื่อให้คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษพิจารณาสั่งเพิกถอนการพักการลงโทษ

## เงื่อนไขการคุมความประพฤติของผู้ได้รับพักการลงโทษ

กรมคุมประพฤติ (ม.ป.ป.) อธิบายว่า เงื่อนไขที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมได้บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 โดยต้องปฏิบัติตามจนครบกำหนดระยะเวลาพักโทษ ดังนี้

1. ต้องไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติภายใน 3 วัน นับแต่ได้รับการปล่อยตัวและต่อไปให้ไปรายงานตัวพนักงานคุมประพฤติตามที่พนักงานคุมประพฤติกำหนดจนกว่าจะพ้นโทษ
2. ต้องพักอาศัยอยู่กับผู้อยู่ปกครองตามบ้านเลขที่ที่แจ้งไว้และห้ามออกนอกเขตท้องที่จังหวัด เว้นแต่เพื่อกิจธุระสำคัญและต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติก่อน
3. ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับหากฝ่าฝืนและถูกลงโทษโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับนั้นแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบทุกครั้ง
4. ให้ประกอบอาชีพสุจริต หากเปลี่ยนเป็นสถานที่ทำงานหรือย้ายงานใหม่ ต้องแจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบทุกครั้ง
5. ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำตักเตือนของพนักงานคุมประพฤติและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูตามหลักเกณฑ์ที่อธิบดีกรมคุมประพฤติกำหนด
6. ห้ามประพฤติในตนในทางเสื่อมเสีย เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติดและกระทำความผิดซ้ำอีก
7. ห้ามเกี่ยวข้องกับสารระเหย วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตหรือประสาท หรือยาเสพติดให้โทษทุกประเภท รวมทั้งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนหรือวัตถุระเบิดทุกชนิด
8. ห้ามเยี่ยมเยียนและติดต่อกับนักโทษที่ไม่ใช่ญาติ ซึ่งกำลังต้องโทษอยู่
9. ต้องแสดงหนังสือสำคัญการปล่อยตัวต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานเรือนจำเมื่อมีการเรียกให้แสดง และหากหนังสือสำคัญการปล่อยตัวสูญหายให้รับแจ้งต่อพนักงานคุมประพฤติ

## ขั้นตอนการดำเนินการ

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง (2562) อธิบายขั้นตอนการพักการลงโทษ ดังนี้

1. สรรวจนักโทษเด็ดขาดที่เข้าหลักเกณฑ์พักการลงโทษล่วงหน้า



2. บันทึกข้อมูลแบบสืบเสาะข้อเท็จจริงทางสังคม และจัดส่งไปยังสำนักงานคุมประพฤติตามเขตพื้นที่ / จัดส่งแบบแสดงความเห็นของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ
3. พิมพ์ลายนิ้วมือ / ตรวจสอบประวัติอาชญากร / ตรวจสอบผลคดี
4. จัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) / ลายพิมพ์นิ้วมือ นิ้ว ฝ่ามือ , จัดทำแผนปฏิบัติต่อผู้ต้องขังรายบุคคล (Sentence Plan), แบบประเมินพฤติกรรมนักโทษเด็ดขาดรายบุคคล, จัดทำแบบรายงานสรุปผลก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง (Criminal Mind), แบบประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ (Offender Risk Assessment ; OA), แบบรับรองความประพฤติ
5. ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดวินัยระหว่างต้องโทษจำคุก
6. ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาพักการลงโทษชั้นเรือนจำ (สำหรับนักโทษเด็ดขาดที่มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์และมีเอกสารประกอบการพิจารณาครบถ้วน)
7. เสนอผลการพิจารณาชั้นเรือนจำไปยังกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำเข้าคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษพิจารณาอนุมัติ
8. ดำเนินการปล่อยตัวผู้ได้รับอนุมัติให้ปล่อยพักการลงโทษ (ตรวจสอบการกระทำผิดวินัยก่อนปล่อย)

### กระบวนการคุมความประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษ

กระบวนการคุมความประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรับคดี เป็นขั้นตอนเมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับหนังสือแจ้งการปล่อยคุมความประพฤติจากเรือนจำ / ทณฑสถาน เจ้าหน้าที่ธุรการคดีจะลงทะเบียนรับคดีเข้าสู่ระบบกลาง รวบรวมเอกสารจัดตั้งสำนวนคดีโดยใช้สำนวนสืบเสาะฯ ของคดีนั้นเป็นสำนวนคดีสอดส่องต่อเนื่องกัน แล้วมอบให้หัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะพิจารณาจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ

ขั้นตอนที่ 2 การชี้แจงเงื่อนไขการคุมความประพฤติและรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เมื่อผู้ถูกคุมความประพฤติมาพบพนักงานคุมประพฤติตามหนังสือแจ้งการปล่อยคุมความประพฤติจากเรือนจำ/ทณฑสถาน พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการปฐมนิเทศชี้แจงให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเข้าใจในคำสั่งและเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ตลอดจนรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกคุมความประพฤติและจัดทำกำหนดนัดรายงานตัว

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และวางแผน เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนจะนำข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับประวัติภูมิหลังของผู้ถูกคุมความประพฤติ ตลอดจนสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีมาวิเคราะห์และประเมินและวางแผนแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยการใช้เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำและเกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการในการจำแนกผู้กระทำผิด

ขั้นตอนที่ 4 ควบคุมและสอดส่องตามเงื่อนไข / แก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหา เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อควบคุมดูแลและสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้กระทำผิดตามระดับความเสี่ยง

หรือแนวโน้มต่อการกระทำผิดซ้ำและระดับความรุนแรงของสภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติและได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินสรุปผลเป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละสำนวน โดยพนักงานคุมประพฤติจะต้องทบทวนแผนการดำเนินงาน และการประเมินความเสี่ยงและสภาพปัญหาและความต้องการซ้ำตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูหรือแผนการคุมความประพฤติที่กำหนดไว้มีการดำเนินการตามแผน เพื่อปรับแผนการคุมประพฤติให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ

ขั้นตอนที่ 6 จัดทำรายงานการคุมความประพฤติ เป็นขั้นตอนของพนักงานคุมประพฤติในการตรวจสอบสำนวนและประมวลข้อมูลในการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติที่ดำเนินการเสร็จสิ้นทั้งในกรณีที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ มาจัดทำเป็นรายงานการคุมความประพฤติเพื่อเสนอต่อกรมราชทัณฑ์

### ผลกระทบเชิงบวกของการพักการลงโทษ

1. เป็นการจูงใจให้นักโทษประพฤติปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดีในเรือนจำ
2. เป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจ สร้างความหวังให้แก่ นักโทษ ช่วยลดความกดดันแก่ตัวนักโทษ ทำให้มีกำลังใจฝึกรบหรือทำงานให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งเรือนจำ และตัวนักโทษเอง
3. เป็นการลดจำนวนนักโทษในเรือนจำไม่ให้แออัดจนเกินไป แก้ไขปัญหานักโทษล้นเรือนจำซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นในด้าน การควบคุมตัวนักโทษหรือในด้านการศึกษาหรือฝึกรบ ซึ่งทำให้ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน โดยเฉพาะค่าอาหารในการเลี้ยงดูผู้ต้องขัง รวมถึงค่าเครื่องนุ่งห่ม ค่ารักษาพยาบาล ค่าสาธารณูปโภคอื่นๆ
4. สังคมได้มีโอกาสเป็นผู้มีส่วนแก้ไขควบคุมความประพฤติหรือพฤติกรรมของผู้กระทำผิด แทนการจับไปคุมขังแล้วปล่อยให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในการควบคุมตัวนักโทษ และเป็นการเปิดโอกาสในการคืนคนดีสู่สังคม
5. เป็นการฝึกให้นักโทษเข้าอยู่ในสังคมอย่างมีกฎเกณฑ์ มีเงื่อนไขภายใต้การสอดส่องดูแลของสังคม นักโทษจะต้องฝึกฝนตัวเองให้รู้จักอยู่ในสังคมที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้

### ผลกระทบเชิงลบของการพักการลงโทษ

1. เมื่อนักโทษได้รับการพักการลงโทษจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ และต้องมีเจ้าหน้าที่คุมประพฤติคอยตรวจตราสอดส่อง ซึ่งหากผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษมีจำนวนมาก จะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการดูแล รวมทั้งความไม่มั่นใจในตัว of นักโทษเมื่อได้รับการพักการลงโทษแล้วจะไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการพักการลงโทษได้กำหนดไว้และอาจมีการหนีจากการพักการลงโทษได้

2. สร้างความหวาดระแวงหรือการไม่ยอมรับจากสังคมที่ผู้ได้รับการพักการลงโทษเข้าไปอยู่อาศัย
3. ปัญหาในการกระทำผิดซ้ำ เพราะนักโทษส่วนใหญ่เมื่อออกจากเรือนจำมักจะประสบปัญหาในด้านหน้าที่การงาน ไม่สามารถหางานทำได้ทำให้ไม่มีรายได้ เป็นเหตุให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

## บทสรุป (Conclusion)

การพักการลงโทษเป็นมาตรการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดได้ออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามที่ศาลกำหนดมาใช้ชีวิตอยู่นอกเรือนจำหรือในสังคมภายนอกภายใต้เงื่อนไขการสอดส่องดูแลความประพฤติของผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจให้นักโทษได้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย และแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการศึกษาอบรมระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ เพื่อจะได้ใช้ชีวิตภายหลังจากได้รับการปล่อยตัวแล้วได้ และยังเป็น การทดลองปล่อยตัวนักโทษผู้กระทำความผิดออกจากสังคมภายนอกในขณะที่ยังไม่ครบกำหนดโทษโดยการวางเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ ในที่สุด การพักการลงโทษจึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เป็นการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้กระทำผิดได้เรียนรู้และสำนึกถึงการกระทำของตนเองเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ เมื่อพ้นโทษแล้ว โดยสังคมไม่ต้องกังวลว่านักโทษเหล่านั้นจะกระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งนี้ เพราะมีระบบการคัดกรองตัวนักโทษที่ได้รับการพักการโทษและการควบคุมสอดส่องความประพฤติอย่างเข้มงวด จึงเชื่อได้ว่านักโทษที่ได้รับการพักการโทษนั้นไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก ด้วยเกรงว่าจะถูกจับกุมมาดำเนินคดีและต้องคุมขังในเรือนจำอีก จึงทำให้สังคมมีความปลอดภัย และเป็น การให้โอกาสผู้ได้รับการพักการลงโทษให้ได้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการพักการลงโทษและตลอดไป

## เอกสารอ้างอิง (References)

- กฏกระทรวง. (2563). เรื่อง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562.
- กรมคุมประพฤติ. (ม.ป.ป.). การคุมความประพฤติผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุก. สืบค้นจาก <http://www.probation.go.th/contentmenu.php?id=159>.
- กรมราชทัณฑ์. (2563). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ปล่อยตัวรายปี สำรวจ ณ วันที่ 24 ตุลาคม 2563. สืบค้นจาก [http://www.correct.go.th/rt103pdf/report\\_dist\\_year.php](http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_dist_year.php).
- คม ชัด ลึ ก . ( ม . ป . ป . ) . สะ ท้อ น บ ว ก - ล บ มา ต ร ก ร ร พัก โ ท ช . สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/crime/214639>.
- ทัณฑ์สถานบำบัดพิเศษกลาง. (2562). การพักการลงโทษ. สืบค้นจาก [https://cida.site/info/early\\_release/parole.html](https://cida.site/info/early_release/parole.html).
- เนติพันธ์ บุญมา. (2554). การพักการลงโทษ:ศึกษาเฉพาะเรือนจำจังหวัดปทุมธานี. เอกสารรายงานการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 9, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.



ราชกิจจานุเบกษา. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 21 ก ประกาศใช้ 18 กุมภาพันธ์ 2560.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). ผู้ต้องขังล้นเรือนจำ. สืบค้นจาก [https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament\\_parcy/ewt\\_dl\\_link.php?nid=69144&filename=Thai\\_National\\_Assembly](https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=69144&filename=Thai_National_Assembly).

อริยพร โพธิใส. (2560). สารพันปัญหากฎหมาย. สืบค้นจาก [https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub\\_Jun/11all/all63.pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/11all/all63.pdf).

RPCA-JCS